

Profilaktyka poekspozycyjna po narażeniu na zakażenie HIV, HBV, HCV – rekomendacje Polskiego Towarzystwa Naukowego AIDS na 2013 r.

Post-exposure prophylaxis after exposure to HIV, HBV, HCV infectious material – Polish AIDS Society guidelines for 2013

Weronika Rymer^{a*}, Marek Beniowski^b, Elżbieta Mularska^c

^a Katedra Chorób Zakaźnych, Chorób Wątroby i Nabytych Niedoborów Odpornościowych, Wrocław, Polska

^b Klinika Chorób Zakaźnych Śląskiej Akademii Medycznej, Chorzów, Polska

^c Oddział Obserwacyjno-Zakaźny, Hepatologii Zakaźnej i Nabytych Niedoborów Odporności Szpitala Specjalistycznego w Chorzowie, Chorzów, Polska

ARTICLE INFO

Article history:

Otrzymano: 04.12.2013

Zaakceptowano: 16.12.2013

Keywords:

post-exposure prophylaxis,
profilaktyka poekspozycyjna,
HIV,
HBV,
HCV

ABSTRACT

An article presents polish recommendations for postexposure prophylaxis against HIV, HBV and HCV infection, after occupational and non-occupational exposures. It was drawn up by Polish AIDS Society for 2013.

Copyright © 2013 Polish AIDS Research Society. Published by Elsevier Urban & Partner Sp. z o.o. All rights reserved.

Badania na zwierzętach, badania obserwacyjne oraz doświadczenia zdobyte w profilaktyce zakażeń wertykalnych stały się podstawą opracowania profilaktyki po narażeniu na zakażenie HIV. Pierwsze rekomendacje dotyczące postępowania po ekspozycjach zawodowych zostały opublikowane w latach 90. XX wieku [1, 2]. Szczegółowe wytyczne dla postępowania po ekspozycjach niezawodowych po raz pierwszy pojawiły się w Europie w 2004 r. [3]. Aktualnie obowiązujące polskie rekomendacje zostały opracowane przez grono ekspertów Polskiego Towarzystwa Naukowego AIDS. Obejmują one postępowanie zarówno po zawodowym jak i niezawodowym narażeniu na materiał biologiczny. Zostały opracowane na podstawie rekomendacji europejskich (*European AIDS Clinical Society*) [4], amerykańskich [5–8] oraz przeglądu literatury tematu [9–20] i charakterystyki produktów leczniczych. W przypadkach spornych zapisy ustalano w drodze głosowania. Z uwagi na podobną drogę transmisji HBV i HCV oraz konieczność rozważania po ekspozycji również ryzyka zakażenia tymi wirusami, w rekomendacjach ujęto także postępowanie w kontekście narażenia na te zakażenia. Oryginalny tekst rekomendacji jest dostępny w *Zaleceniach Polskiego Towarzystwa Naukowego AIDS* [21].

1. Definicje, klasyfikacja materiału biologicznego

EKSPOZYCJA ZAWODOWA – ekspozycja na materiał potencjalnie zakaźny, do której doszło w czasie wykonywania pracy zawodowej (skaleczenia/zakłucia, zachłapanie błon śluzowych, zachłapanie skóry uszkodzonej lub nieuszkodzonej, ugryzienia).

EKSPOZYCJA NIEZAWODOWA – ekspozycja na materiał potencjalnie zakaźny, niezwiązana z pracą zawodową (skaleczenia/zakłucia, zachłapanie błon śluzowych, zachłapanie skóry uszkodzonej lub nieuszkodzonej, ugryzienia, ekspozycja seksualna, transfuzja zakażonych produktów krwiopochodnych, wspólne korzystanie z akcesoriów sprzętu używanego przez narkomanów, które mogą mieć kontakt z krwią).

MATERIAŁ POTENCJALNIE ZAKAŹNY – płyn ustrojowy lub tkanka, w których mogą znajdować cząstki infekcyjne w ilości wystarczającej do transmisji zakażenia (Tab. 1.).

MATERIAŁ NIEZAKAŹNY – płyn ustrojowy lub tkanka, w których dany drobnoustroj nie występuje lub jak do tej pory nie opisano możliwości transmisji zakażenia (Tab. 1.).

PACJENT ŹRÓDŁOWY (źródło ekspozycji) – osoba, na której materiał biologiczny była narażona osoba ekspozowana.

2. Postępowanie poekspozycyjne

Na procedurę postępowania poekspozycyjnego składają się: postępowanie nieswoiste wdrożone zaraz po zdarzeniu (niezależne od ryzyka, jakie niesie dane zdarzenie), postępowanie swoiste wobec poszczególnych patogenów oraz monitorowanie. Postępowanie nieswoiste

Adres do korespondencji:

Katedra Chorób Zakaźnych, Chorób Wątroby i Nabytych Niedoborów Odpornościowych,
ul. Koszarowa 5, 51-149 Wrocław, Polska, tel.: +48 71 3957549,
e-mail: weronika.rymer@gmail.com

Tabela 1. Klasyfikacja materiału biologicznego pod kątem zakaźności

	HIV	HBV	HCV
MATERIAŁ ZAKAŹNY	krew płyn mózgowo-rdzeniowy płyn opłucnowy płyn osierdziowy płyn maziowy płyn otrzewnowy płyn owodniowy hodowla wirusowa nasienie, treść dróg rodnych tkanki nieutralowane formaliną pokarm kobiecy inne płyny ustrojowe zanieczyszczone w sposób widoczny krwią	krew płyn mózgowo-rdzeniowy płyn opłucnowy płyn osierdziowy płyn maziowy płyn otrzewnowy płyn owodniowy hodowla wirusowa nasienie, treść dróg rodnych tkanki nieutralowane formaliną ślina (tylko przy ekspozycjach przezskórnych) pokarm kobiecy* inne płyny ustrojowe zanieczyszczone w sposób widoczny krwią	krew płyn mózgowo-rdzeniowy płyn opłucnowy płyn osierdziowy płyn maziowy płyn otrzewnowy płyn owodniowy hodowla wirusowa nasienie, treść dróg rodnych tkanki nieutralowane formaliną pokarm kobiecy* inne płyny ustrojowe zanieczyszczone w sposób widoczny krwią
MATERIAŁ NIEZAKAŹNY	niezanieczyszczone w sposób widoczny krwią: mocz, pot, łzy, kał, wymiociny, ślina	niezanieczyszczone w sposób widoczny krwią: mocz, pot, łzy, kał, wymiociny, ślina (nie dotyczy ekspozycji przezskórnych)	niezanieczyszczone w sposób widoczny krwią: mocz, pot, łzy, kał, wymiociny, ślina

* tylko w przypadku gdy źródło jest w ostrej fazie zakażenia HBV lub HCV

Tabela 2. Rodzaje badań serologicznych wykonywanych osobie ekspozowanej oraz pacjentowi źródłowemu w ramach kwalifikacji do profilaktyki i monitorowania

	Ekspozowany	Pacjent źródłowy
HIV	HIV – test IV lub III generacji	HIV – test IV generacji (oznaczenie przeciwciał anty-HIV i antygeny p24)
HBV	HBsAg anty-HBc anty-HBs (miano) – w przypadku osób szczepionych w przeszłości przeciw WZW B	HBsAg
HCV	anty-HCV	anty-HCV
inne	Test przesiewowy w kierunku kiły w przypadku gwałtu. Test ciążowy (u kobiet w wieku rozrodczym)	Test przesiewowy w kierunku kiły w przypadku ekspozycji seksualnych

ma na celu zminimalizowanie ryzyka transmisji cząstek zakaźnych niezależnie od patogenu. Celem postępowania swoistego jest zapobieżenie rozsiewowi patogenu i jego usunięcie za pomocą nieswoistych (HIV, HBV) lub swoistych (HBV) mechanizmów immunologicznych. Poza zapisami medycznymi, polskie zalecenia ujmują również aspekty formalno-prawne.

2.1. Postępowanie nieswoiste

Po ekspozycji należy:

- po ekspozycji przezskórnej:
  - nie tamować krwi, ale też i jej nie wyciskać,
  - przemyć ranę pod bieżącą wodą, skórę można też umyć wodą z mydłem,
- po zachłapaniu błon śluzowych należy je przepłukać kilkakrotnie wodą lub solą fizjologiczną,
- w przypadku ekspozycji zawodowej – zdarzenie należy zgłosić przełożonemu, a fakt odnotować w dokumentacji,

- jak najszybciej należy zgłosić się do ośrodka specjalistycznego celem wykonania badań i kwalifikacji do profilaktyki swoistej,
- w przypadku gdy pacjent źródłowy jest znany, należy pobrać i zabezpieczyć krew na badania serologiczne lub skierować na badania do ośrodka specjalistycznego zajmującego się profilaktyką poekspozycyjną. Rodzaje badań wykonywanych u osoby ekspozowanej i pacjenta źródłowego w ramach wizyty kwalifikującej do profilaktyki przedstawia tabela 2.

Jeżeli osoba będąca źródłem ekspozycji jest przytomna, powinna wyrazić pisemną zgodę na badania. W przypadku gdy źródłem ekspozycji jest osoba nieletnia poniżej 16. r.ż. zgodę na badania wyrażają opiekunowie prawni, a jeśli w wieku 16–18 lat – opiekunowie prawni i osoba badana,

- jeśli to możliwe, wskazane jest uzyskanie dodatkowych informacji na temat pacjenta źródłowego (dotyczących ryzykownych zachowań oraz takich, które mogą mieć wpływ na podjęcie decyzji o wdrożeniu profilaktyki),
- w przypadku ekspozycji pracowników medycznych badania w kierunku zakażenia HIV, HBV i HCV mogą być wykonane w macierzystym zakładzie pracy, o ile nie opóźni to czasu wdrożenia profilaktyki poekspozycyjnej; wyniki powinny być dostępne w tym samym dniu.

W przypadku gdy pacjent źródłowy jest zakażony HIV, wskazane jest uzyskanie dodatkowych informacji na temat: jego statusu immunologicznego (liczba limfocytów CD4), stosowanych leków antyretrowirusowych obecnie i w przeszłości, wyniku ostatniego oznaczenia wirerii, wyników badań lekooporności, o ile były wykonywane, oraz chorób wskaźnikowych. Nie zaleca się dodatkowego wykonywania badań molekularnych ani testów lekooporności w ramach postępowania poekspozycyjnego.

Ustalenie postępowania poekspozycyjnego, w tym decyzja o wdrożeniu profilaktyki zakażenia HIV i HBV oraz wskazań do monitorowania, powinny być przeprowadzone przez specjalistę zajmującego się problematyką zakażenia HIV.

2.2. Postępowanie swoiste po narażeniu na zakażenie HIV

Kwalifikację do profilaktyki zakażenia HIV przedstawiają tabele 3–5. W przypadku ekspozycji niezawodowych seksualnych i związanych ze

Download English Version:

<https://daneshyari.com/en/article/3332443>

Download Persian Version:

<https://daneshyari.com/article/3332443>

[Daneshyari.com](https://daneshyari.com)